

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	---	---

Tartalom. A magyar protestáns egyetem kérdéséhez. Tóth Sámuel. — Tárca. Emlékbeszéd Ámos Comenius felett. Joó István. — Közügyein. Egyházmegyei közgyűlések. A szatmári ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. F. Varga Lajos. — A n.-károlyi ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. Berey József. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

A magyar protestáns egyetem kérdéséhez*)

I.

A tiszántúli ref. egyházkerület 1874. évi október havában tartott gyűlésében egy nagy horderejű eszme, a magyar prot. egyetem megvalósítása érdekében hívtak fel egyesülésre és tömörülésre a magyarországi mindkét protestáns testvér-egyházkerületek; — mely indítvány nagyszerű fontosságánál és jelentőségénél fogva, minden igazi protestáns lelkiületű és gondolkozású egyháztagra, — és minden, a magyar nemzetiség érdekeit szíven viselő honfűi kebelre, épen nem lehet közömbös, — sőt inkább annak életbeléptetését ajánló indokok kényszerítő hatalmát minden elfogulatlan és magasabb érdekek szolgálatában álló gondolkozónak be kell ismerni és azok előtt tisztelettel kell meghajolnia.

A nevezett egyházkerület jegyzőkönyvében (210. sz.) a magyar prot. egyetem felállítása mellett, következő lényegesebb érvek soroltatnak el.

a) A magyar protestáns egyház érdekei követelik mindenek előtt annak előállítását. Mert a különböző vallásfelekezetek nem mindnyájan egyenlő viszonyban vannak az iskolaügyhöz. A protestáns egyháznak alapját, megala-

*) Lapunk 16. számának vezércikkében hivatkozás történt Tóth Sámuel theol. tanárnak az „Evangy. Prot. Lap” 1875. évi folyamában a magyar protestáns egyetem kérdésében írott cikksorozatára. Alkalomszerűnek gondoljuk most azon hatalmas érvekkel gazdag cikket lapunkban reprodukálni, elhagyván belőle az akkori idők hitvitáival összefüggésben levő részleteket. Szerk.

kulhatása főtényezőit a különféle iskolák és könyvnyomdák képezték; épen úgy azok lesznek fenmaradása és működése biztosítékai és hathatós eszközei is, mind az időknek végéig.

b) Erőiknek s tehetségeiknek okos számbavétele is arra utalja a magyarországi protestánsokat. Ugyanis éreznők s belátniok kell, hogy minden tudomány előhaladása nagy mérvet öltött, a szakpályák körei kiszélesültek, s ha nem akarják azt, hogy iskoláik alásüljedjenek és túlszárnyaltassanak, minden tanintézetök érdekében nagyszerű áldozattételekre, új anyagi és szellemi tőkék előteremtésére vannak kényszerítve; tehát meg kell győződniök, hogy minden felsőbb iskolájokat, a kor színvonalára emelve, a felsőbb oktatás érdekeinek megfelelőleg berendezve és felszerelve, többé fenn nem tartják; ennél fogva egyesüljenek, tömörítsék anyagi és szellemi erőiket, csak így állják ki a versenyt a haladó korszellemmel, a tudomány óriási vívmányaival.

c) A tudomány szempontjából is kívánatos a magyar prot. egyetem felállítása. — Mert a vallási és más tudományok között szoros és benső összefüggés van; s nincs oly tantárgy, melynek előadása vagy kezelése, magasabb vagy emelkedettebb álláspontot ne jelezen egy komoly, valódi vallásos lelkiületű és gondolkozású tanárnál, mintha egy materialismus elveit valló, minden vallásos meggyőződést nélkülöző egyén tárgyalja ugyanazt. De meg ha minden egyetemet az állam tart fenn, versenyről a tudomány nagy kárára szó sem lehet s a tudományok valódi függetlensége is korlátozva leend. A protestantismus a gondolkodás és vizsgálódás szabadságát, az igazság kutatását kimondván, mindig biztosította a tudományok művelésének szabadságát és függetlenségét.

d) A tiszta magyarság, a magyar nemzetiség érdekei is nagy mérvben követelik a jelzett egyetem létrehozatalát. — A protestantismus mindenütt nemzeti jellemű és

szellemű tudományt és népműveltséget teremtett; a hierarchia megtörése, az egyetemes papság nagy horderejű elvének kimondása s egyházalkotmánya által állandósította több állam számára a szabad alkotmányt; a folytonos tanítás és vallásos nevelés folytán terjesztette az isteni félelmet, boldog családi életet, nemesen egyszerű puritán erkölcsöket és lelkiéletet. Hazánkban is ismerjük, hogy a protestantismus mily kitűnő szolgálatot tett a magyar nemzetiségnek, hazánk alkotmányos szabadságának és önállóságának. A történelem ellenmondhatlanul tanúsítja, hogy a midőn a prot. egyház szabadsága fenyegettetett, ugyanakkor az alkotmányos szabadság ellen is azonnal megindult a hadjárat. Ugylátszik, a kettő szoros kapcsolatban áll egymással, s mindkettőnek felemelkedése vagy elbukása ugyanazon okoknál fogva következik be. Tehát a tösgyökeres magyar elem érdekeinek fejlesztése és ápolása is igényli a prot. egyetem felállítását, hogy legyen az alföldi rónán, a magyar-ág egyik legtisztább és terjedtebb vidékén, a független és haladó tudományosságának egy világitó központja; s a politikai esélyek szerint hullámmódra változható kormányok zordabb és borultabb korszakaiban is a magyar nemzetiség, a szabadságérzet és tisztelet védvára legyen az; a melyről a 300 év viharain és próbáin diadalmasan átment s elvét hűen megőrző protestáns tudat és nemzeti jellem nyújt szilárd és megnyugtató kezességet.

e) Valódi protestáns szellemű tanárok képezhetése szempontjából sem halasztható egy magyar protestáns egyetem feállítása. Mert protestáns jellemű gymnasiumaink csak addig lesznek, míg a tanárok oly szellemet és jellemet sajátíthatnak el; ha nem lesz arra tér és alkalom, nagyon félni lehet, hogy a protestáns jellemképzést a növendékekre nézve gymnasiumaink teljesen nélkülözni fogják, — határozatlan irányú, pusztán tanuló intézetekké változnak át, a nevelés és képzés magasabb kívánalmai mellőztetvén.

Tóth Sámuel.

Tárcza.

Ámós Comenius születésének háromszázados évfordulója alkalmából 1892. márczius 28-án a debreczeni ref. collegiumban tartott emlékbeszéd.

(Folytatás.)

A „didactica magna“ bizonyára a legérdekesebb tanítás-és neveléstani elveknek gazdag kincséből, melyeknek nagy része sohasem fogja becsét elveszteni. Iskolai szervezetének alapjai pedig valóban mesteri kézzel vannak lerakva. Minden tagozata lélektani elveken nyugoszik. E tagozatoknak megvan külön-külön is a magok célja, de együtt alkotnak egy tökéletes egészet.

Őt illeti a dicsőség, hogy a családi tűzhelyet a gyermek első tanító helyévé jelöli ki, s ez által inti a szüléket, hogy a test-, az értelem-, a szív- és jellemképzés alapjait kötelességszerűleg nekik kell lerakniok s így előkészíteni gyermekeiket a tervszerű, az iskolai oktatásra. Ki nem látja, hogy bölcs és nemes lelke előtt azon gondolat lebegett: a családi és iskolai nevelést benső, észszerű kapcsolatba hozni. Övé az érdem a nemzeti nyelv jogának igazi méltóságában és e jog érvényre emelésében. Azelőtt a latin iskolába átléphetett, ki olvasni és írni tudott; szerinte csak az mehet oda, a ki anyanyelvén hat évig tanult, s az olvasáson, íráson, számvetésen és valláson kívül a reáliákban s az iparos és művészetekre vonatkozó általános ismeretekben is oktatást nyert. Háromszáz évvel ezelőtt követelt oly képzést a nép minden gyermekére nézve, a melyet a magyar törvényhozás az 1868. évi XXXVIII. törvényezikk által tett kötelezővé.

És a középoktatás mily szép, kerek egészet alkot az ő rendszerében.

A „Didactica magna“ csak 1638-ik évben jelent meg; előtte hét évvel, vagyis 1631-ben adta ki „Janua linguarum reserata aurea“, vagyis: „a nyelveknek felnyitott arany ajtaja“ cz. művét.

E mű, megjelenése után általános feltűnést keltett az egész művelt világon; a magyarral együtt 12 európai és több ázsiai nyelvre fordítottatott le azonnal.

E könyv írása által egyfelől a nyelvek, különösen pedig a latin nyelv tanítását megkönnyíteni, másfelől a papagáj módra való tanulást akarta megszüntetni, kiküszöböltetni. — „Tudva van, — mondja az előszóban, — hogy a nyelvek helyes tanmódszerét eddig nem ismerték. A kik a tudományos pályára adták magokat, többnyire megvénültek a szók megtanulásában: egyedül a latin nyelvet tíz, sőt több évig tanulták megfelelő eredmény nélkül... Az ifjúság néhány éven át végtelenül hosszú, bonyolult, homályos, nagy részben haszontalan grammatikai szabályokat tanult. Ugyanazon évek alatt a dolgok neveivel tömték őket, a nélkül, hogy a dolgokat megmutatták volna.“ De hát a szavak, mint a dolgok jegyei, ezek ismerete nélkül mit jelentenek? Ha bár millió szót tud is a gyermek elsorolni, ha azokat a dolgokra alkalmazni nem tudja, szókészletének mi hasznát fogja venni?

A bajon nem lehet segíteni a latin classikusok: Terentius, Plautus, Cicero, Vergilius és Horatius felvételével. Részint, mert ezeket mind nem szerezheti meg az ifjúság s nem is érti; részint, mert ezen szerzők minden tárgyról nem írtak; de ha írtak volna is az azon időbeliekről, nem írhattak a mi időnkbeli tárgyokról.

És ha valaki a nyelveket oly sok éveken át tanulta, mikor érkezik a reáliákhoz? Mikor fogja megismerni az egészségesebb philosophiát? Mikor lép a szent theologia ajtaján be?

Tudós férfiak tettek kísérleteket a nyelv tanulásának megkönnyítésére, de e kísérletek őt nem elégitették ki s azért „egyedül az ifjúság hasznának előmozdítása végett“ határozta el magát e könyv írására.

Tanítási elvéhez képest, hogy t. i. az értelem és nyelv párhuzamosan képeztessenek, s hogy kiki csak annyit beszéljen, a mennyit a dolgokról megértett, a dolgok egyetemét bizonyos osztályok szerint a gyermekek felfogásához mérve dolgozta fel. Ehhez képest a legközségesebb dolgokat 100 cím alá foglalva adta elő.

(A kezem közt levő Janua teljes címe ez:

„Joh: Amos Comenii Janua Linguae Latinae reserata aurea; sive

Seminarium linguae latinae et scientiarum omnium: hoc est:

Compendiosa Latinam (et quamquam aliam) Linguam, una cum scientiarum et artium fundamentis, per discendi methodus, sub Titulis centum, Periodis Comprehensa, Et in usum Scholarum Hungariae, juxta Editionem postremam, accuratam et auctam in Hungaricam Linguam translata.

Per Stephanum Benjamin Szilágyi Scholae Varadiensis Rectorem. Editio recens, Prioribus, quâ fieri potuit Industriâ accuratior.

Debreczini

Per Paulum Viske Anno CIOIOCCXXIX.)“

A „Janua“ az általa felállított elvet megtestesítve mutatja fel. A nyelv- és tárgytanulás párhuzamosan halad. A tárgytanítás szempontjából mondhatni egészen új, meglepő tünemény azon korban, midőn az iskola a reál tárgyak oktatásában még a felsőbb osztályokban is oly szűk térre szorított; a nyelvtanítás szempontjából is felette érdekes mű, mely természeti és műtárgyakat aránylag elég részletességgel leír, vagy elbeszél, s az ezekre vonatkozó szokat és kifejezéseket felfogatja és elsajátíttatja. Ez által a tanulóban a tárgy és nyelv iránt érdekeltség keletkezik, figyelme központosítottabb és élénkebb lesz, mint az egymással semmi összefüggésben nem álló mondatok fordítgatásánál. De hát akkor a latin nyelv a tudományok közlésének s a tudós emberek társadalmi érintkezésének eszköze volt, minélfogva akkor a latin nyelvet alaposan tudni kellett. A Janua megjelenése után részint azért fogadtatott oly nagy tetszéssel, mert mint valami általános encyclopaedia a világ összes tárgyait rövid foglatban adta elő, részint épen azon bevallott elvnel fogva, hogy a tárgyismeret és nyelvtanulás egy és ugyanazon eljárás eredménye.

E mű megjelenése által Comenius neve a tanügygyel foglalkozó s az iránt érdeklődő művelt közönség előtt ismert és tisztelt lön. Ugyanazon évben Svédországba nyert meghívást a tanügy reformálására, de a meghívásnak nem tehetett eleget.

A már régebben tervezett s megért nagy műve: a „Didactica magna“ 1638. évben látott napvilágot latin nyelven. Most már Európában a közoktatásügy reformátorául üdvözölték őt tudósok és államférfiak. Angliába 1641. évben ismét meghívást nyert az iskolák reformálása végett; most hódolt a meghívásnak s Londonba elment; a parlament foglalkozott is az iskola kérdésével, de az írek mozgolódása és a fenyegető belháború miatt eredmény nélkül visszatérni volt kénytelen. Oxenstierna, Svédország nagy cancellárja, ki régóta figyelemmel kísérte az iskolaügyi mozgalmakat, ki már mint urának, a halhatatlan emlékü Gusztáv Adolfnak követe, Németországban Raticus Farkassal is érintkezésbe tette magát, személyesen kívánt találkozni és érintkezni Amos Comeniussal, s magához hívatván, vele mélyreható tanácskozásba bocsátkozott az iskolai kérdések felett, s mint Comenius maga mondja, úgy megcseleálta őt, hogy egy tudós sem különben. Ugy látszik, hogy a nagy cancellár most megtalálta óhajtott emberét, mert felkérte őt tervekészítésre. Ez elkészülvén s a bírálatra felkért svéd tudósok által helyeseltetvén, megbízott, hogy a svéd iskolák számára írjon tankönyveket. A megbízást elfogadta, daczára annak, hogy angol tisztelői kérték, hogy ő, ki nagyobb

dolgok, például a pansophia megírására van hivatva, tankönyvek írásával ne vesztegesse az időt. Munkáját 1648. évben, a 30 éves háború rombolásait megszüntető vestfáliai békekötés évében adta ki; Novissima linguarum methodus cím alatt. E mű előszavában keserű felindulással így inti a fejedelmeket: Sokat romboltatok, óh hatalmasok, most építsetek sokat! E műben tárgyal általában a nyelvek s különösen a latin nyelv tanításáról, végre a nyelvek tanításának a dolgokhoz való viszonyáról. A nyelvtanítás ugyanis egyenesen a dolgokhoz vezessen. Sapientia quippe, cujus gratiâ in scholam mittimur, non in linguarum, sed rerum cognitione consistit.

A „Novissima linguarum methodus“-ról Raumer úgy nyilatkozott, hogy abban nincs meg az a frissesség és bátorság, mint a Didactica magna-ban, ellenben tervszerűbben van kidolgozva. Az egy tanulmányi terv, sőt azon elveket tartalmazza, melyeken kell minden észszerű tantervnek felépülni.

Módszere 3 főpontja gyanánt nevezi meg itt: a szavak és dolgok parallelismusát, a hézagatlan fokozatosságot, a könnyű, kellemes és gyors eljárást a tanításnál... „Ha módszeremet oly pontosan lehetne szabályokban kifejezni, mint a hogy én azt elgondoltam, így szólta Comenius, akkor az egy jól készített óraműhöz lenne hasonló, mely üteny szerint mozog s az alvóknak és munkásoknak számára egyaránt méri az időt, eltérés nélkül, — s ha eltér is, könnyen kijavítható ismét“.

Elveit, melyeket a Didacticában előadott, jórészen ismétli itt, s azokat oly szabatosan, helyesen és mélyelműen tárja elénk, hogy nekem úgy tetszik, mintha a mai didactica az ő didacticájának egyszerű utánzása, legfelebb javított és bővített kiadása volna. A tanítás művészete ma fejlettebb és előhaladottabb, de benne Comeniushoz mérve alig van új. A tanítás eszközei, melyeket a legjobb módszer sem nélkülözhet, sőt annak kiegészítő részei, — számosabbak és hasonlíthatlanul tökéletesebbek ma, de ő adta az útmutatást ezek alkalmazására.

„Az iskola, mondja e művében, a humanitás műhelye, melynek feladata az embert eszének, nyelvének és művészeti tehetségének helyes használatára, bölcseségre, ékesszólásra, ügyességre és okosságra kiképezni“. Nem ezt várjuk ma is az iskolától?

„Emberek képzése nem valami felületes mesterség, hanem egyike a dolgok és üdvösségünkre vonatkozó legmélyebb titkoknak“.

A methodus novissimában ismerteti a vestibulum és a „Janua“ cz. műveit, mely utóbbi a janua reseratától annyiban különbözik, hogy a textust lexicon s ezt grammatika követi.

Ugyanitt körvonalozza az „Atrium“-ot is, melyet S.-Patakön dolgozott és adott ki.

Ezek a vestibulummal együtt a nyelvtanítás megkönnyítésére írt tankönyvei.

E tankönyveit a ház alkatrészeinek hasonlatossága szerint nevezi el. A vestibulum tornácot, janua ajtót s atrium pitvart jelentvén.

Didactica magna-jában a fokozat ez volt: vestibulum, Janua, Palatinum, Thesaurus.

A vestibulum czélját a sárospataki kiadásnak Tolnai Istvánhoz intézett előszavában így adja elő: scopus vestibularis tuae classis est: praeparare latinitatis Tyrones ad Januam et per hanc in Atrium latinitatis ita ingrediendum, ut hoc ipsum latinitatis studium toti sapientiae studiorum cursui feliciter absolvendo potenter serviat.

Magyarországon és Erdélyben is jól ismerték őt és műveit. I. Rákóczy György már 1643-ban Alsted helyére a gyulafehérvári főiskola tanárául hívta volt meg, de e meghívást több ok miatt nem fogadhatta el. 1650. évben a Magyarországon szétszórva levő hívei látogatására jöven, útközben Eperjesen találkozott Klobusitzky Andrással, I. Rákóczy György fejedelem özvegyének, Lorántffy Zsuzsánnának tanácsosával, ki rábírta őt, hogy híveinek meglátogatása után Patakra menjen. Comenius végre felkereste a fejedelemasszonyt. „Néhány napi tanácskozás után azon megbízást nyerte Comenius, hogy készítsen tervezetet a felől, miként lehetne a pataki iskolát a pansophia törvényei szerint átalakítani. Comenius „Illustris Patakinæ Scholæ Idea“ cím alatt röviden összeállítja a tervet. A tervezet megnyerte a Lorántffy Zsuzsanna és fia, Rákóczy Zsigmond tetszését, s azon ajánlat tétetett neki, hogy emez üdvös terv kivitele végett telepedjék le Patakon“. (Dezső Lajos: Comenius A. J. Magyarországon). — Comenius részint a vesttáliai békekötés által reményeiben csalatkozva, részint a fejedelemasszony iránti hála által indítatva, ki az ő szegény hitsorsosainak menhelyet adott, a hívást elfogadni hajlandónak mutatkozott. De kikötötte: a) hogy terve a maga nagyszerűségében vitessék keresztül; b) hogy az iskola az egyház díszére, a nemzetnek művelésére s az idegen népek ide seregése által azok előtt való érdemszerzésre szolgáljon; c) hogy Rákóczy Zsigmond a morva testvéreket pártfogása alá vegye; d) hogy a tervezett akadémia 7 tanteremmel s tanuló szobákkal ellátassék, a szegény tanulók számára olesó, részben ingyenes convictus rendeztessék be; minden osztály élére tisztességes fizetéssel ellátott tanító állíttassék; egy betűkkel és szedőkkel jól ellátott nyomda szereltessek fel; e) néhány morva tanuló ingyen ellátásban részesíttessék; f) általában úgy kell a dolgot rendezni, hogy nevetségessé ne váljunk; g) végezetre kiköti Comenius, hogy Rákóczy Zsigmond eszközölje ki elbocsáttatását Geer Lajostól és a testvér atyafiak seniorától.

A kért beleegyezések kinyeretvén, 1650 év őszén családjával együtt elindult s már nov. 20-án megérkezett Sáros-Patakra.

Négy nap múlva az iskola nagyobbik termében tartá be-köszönő beszédét „De cultura ingeniorum“ cím alatt. Ebben neveléstani programjának áttekintést adó kifejtése után őszintén és egyenesen megmondá őseinknek, a mit gondolt és a mit érzett.

„Mi magyarok és morvák — az igazat megvallom — eddig kevés műveltséggel birtunk. Ezért nekünk Európa műveltebb nemzetei között semmi különös szellemi fényünk nincsen; magának az egyháznak égboltján is mások fényes fáklyái között mi eddig olyan kódos esillagok gyanánt tekintettünk.

Nektek kedves szomszédaim, magyarok, — szomszédi szeretettel tanácsolom, hogy jó és rossz tulajdonságaitokat megismerni, azokat öregbíteni, ezeket pedig kevesbíteni törekedjete. Beismerem, hogy a ti nemzeteteknek addig is volt némi szellemi műveltsége, de nem volt teljes. A ti szellemi műveltségtek — az igazság kényszerét megvallani, még nem érte el tetőpontját — csak olyan középszerű az“.

Midőn ekként őseink csekély műveltségét élesen megbírálja, egyszersmind így vigasztalja őket: „Ha ti hunnjaim eszetökkel élni tudnátok, Európa egy népe sem előzne meg benneteket“.

Majd megjelöli az eszközöket, melyeket meg kell sze-rezni, ha igaz műveltségre felemelkedni akarnak.

Majd elkészíté a sárospataki iskola átalakításának tervét ily czímmel: „Schola pansophica“. — Ez iskola a Sturm Strassburgi iskolájának nyomán 7 osztálylyal, de saját szerű elnevezéssel és egészen önálló berendezéssel terveztetett.

Joó István.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Egyházmegyei közgyűlések.

A szatmári ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

— Tartatott Fehér-Gyarmathon ápril 21. és 22-én. —

Egyházmegyénk ez idei tavaszi közgyűlése, úgyszólván, ünnepség-számba megy; ünneppé tette azt püspökké választott 32 éves esperesünk búcsúzása. Közöltük volt annak idején e gyűlés programját, s most, midőn túl vagyunk immár az emlékezetes napon, sietünk tudósítani annak eseményei felől e lap t. olvasóit.

A megállapított program szerint főt. Kiss Áron esperes-püspök úr Zsarolyánból indult ápril 21-én a gyűlés színhelyére, F.-Gyarmathra. Már elindulásakor egész sereg kíséret csatlakozott hozzája. Az idő épen nem kedvezett: esett, fűtt. Püspök úr az Isaák Dezső e. m. gondnok négyes szép fogatán utazott. Elérve a f.-gyarmathi határ széléhez, számos tisztelgők élén Gacsályi Lajos kir. járásbíró s egyházmegyei tanácsbíró üdvözölte őt a város közönsége nevében, s innen zászlós lovas bandérium vezérlete alatt s negyven kocsis kíséretében vonult a menet a város felé, melynek végén diadalkapu volt fölállítva, s itt a gyarmathi egyház presbyteriuma s közönsége nevében Sárkány Dániel helyettes lelkész (Dávid István ügyvéd akadályoztatva lévén) terjedelmes beszéddel fogadta a püspök urat, kit annyi éven át szeretni s tisztelni tanult a gyarmathi egyház, s most, a búcsú napján a legédesebb örömmel fogad falai közé. A kellemetlen idő dacára szép és impozáns volt a díszesebbnél díszesebb fogatoktól s nagyszámú érdeklődőktől tarkított bevonulás. A parochia bejáratánál ismét izléses díszítésű kapu tárult az érkező püspök elé, hol már a még csak előző napon megérkezett új lelkész, Fábján Károly fogadta szívélyesen. Kevéssel a megszállás után sűrű tömegben át vonult a püspök kíséretével a zsúfolásig megtelt templomba. Édesen zsongott az orgona akkordja, majd fölzendült a „Jövel Szent Lélek Ur Isten!“, melynek elhangzása után elmondá lélekemelő s magasba szárnyaltató imádságát az ősz pap, s megnyitá a búcsúgyűlést.

„Elösmerés illeti — úgymond — a gyarmathi egyház közönségét azért a szíves előzékenységeért, melylyel alkalmat adott neki arra, hogy a búcsúgyűlést itt tarthatja meg. Szíve mélyéből örül azon, hogy e gyűlésre ily szép számmal sereglettek össze. Ha a jelenből futó pillantást vet vissza a multra s előre a jövőre, hálát ad Istennek, hogy őt ily magas életkorral áldotta meg; de félve tekint a jövőre, melyre kegyelme szólítja. Bátorságot merít azonban a hitből, hogy a ki hetvenhat évig megtartotta, el is kíséri őt sírjáig. Kegyelettel emlékezik meg Révész Bálintról, ki az egyház hajóját, minden

szirtet kikerülve, annyi hivatással kormányozta s hála-émléklapot kér számára egyházmegyénk jegyzőkönyvében, hisz minket is 20 éven át jószágos atyaként vezérelt, tanácsolt. Bár lenne ő Révésznek hamvaiból kikelő phönix, hogy nagy munkáit bevégezhethé. A maga részére viszont helyet kér szívünkben az édes emlékezetnek az egyházmegyében eltöltött 53 éves szolgálatáért, melyből 4 évet Sz.-Németiben mint segédlelkész, 49-et pedig a porcsalmi egyházban töltött el, mint rendes lelkész; továbbá 32 évi espereskedéseért, melynek végén zsinati képviselőséggel, majd püspökséggel tüntette ki az egyházkerület. Ritka kegyelem az, egy egyházmegyében 32 évig viselni az esperesi hivatalt, úgy hogy végén annyi szeretettel halmozzák el, a mennyit ő eddig tapasztalt. Köszönetét, háliját fejezi ki s emeli ezért Istenhez. Tudja, hogy munkás volt, de azt is tudja, hogy gyarló s így hosszás szolgálata alatt tévedhetett. Most azért, midőn távozik e munkakörből, bocsánatot kér s békességet és áldást esd az egyházmegye közönségére“.

Végső szavait már elérzékenyedve mondá az ősz püspök, s a meghatott közönség megtölté lelkes éljenzésével a tempom minden szögletét.

Az éljenzés lecsillapodtával Isaák Dezső e. m. gondnok beszélt gyakori éljenzésektől meg megszakítva. (E beszédet jövőre egész terjedelmében közöljük. Szerk.).

A beszéd végefelé lelepleztetett az egyházmegye ajándéka: művészi kivitelű ezüst tintatartó, arany toll és egy pár kétkarú ezüst gyertyatartó.

A gondnok szavaira válaszolva kiemeli a püspök, hogy a mit most itt lát, az előtte szokatlan. Van már emlékül egy albuma (25 éves esperesi jubileuma idejéből), azt valódi ereklyeként őrzi. A tintatartó, díszítve az igazság jelvényével, megtanítja, hogy mint egyházfőnek miként kell majd tennie, hogy soha részrehajló ne legyen; a toll inteni fogja, hogy a mit írni fog, legyen lehetőleg tökéletes, legyen színarany, — a szövétnek inteni fogja, hogy mindaddig munkálkodjék, míg idő van reá, míg a szövétnek végsőt nem lobban. Megköszönve a szokatlan s nem várt meglepetést, kéri Istent, hogy tegye őt méltóvá az iránta nyilvánuló szeretetre.

Megjegyezzük, hogy a felajánlott emléktárgyakra 1002 frt 46 kr gyűlt be az egyházmegye közönségétől (katholikus világi uraink közül is többen adtak a célra), s a fentebb említettekén kívül egy 200 frtos arany órá s lánczot is kapott a búcsúzó püspök, ez utóbbiakat a porcsalmi egyház kezdeményezésére.

Beczkes József szolt azután, mint a jelenvoltak közt legidősebb tanácsbíró, s örömmel üdvözölve élte alkonyán, kívánja, hogy Isten áldó kegyelme kísérje új munkakörébe is, hogy ott szinte buzgón tölthesse bé magasztos hivatását. Majd Biki Károly györgyteleki lelkész intézett szívből jövő, szívhez szóló búcsúbeszédet az ünnepelthez az egyházmegyei lelkészi kar nevében. Az előbbinek válaszolva találóan mondá a püspök úr, hogy ő 12 tanácsbíróval intézte a zöld asztal mellől egyházmegyénk ügyeit, mint 12 apostollal, s jól esik szívének megvallania, hogy a 12 tanácsbíró között nem találkozott egy áruló sem. Biki szavaira pedig azt válaszolja, hogy azok, a kik ma körülveszik, majdnem mindnyájan gyermekei lehetnének, s úgyszólván, az ő iskolájából kerültek ki. Lehetetlen, hogy rosszat tanultak volna tőle. Hiszen bármikor ke-resték is föl, mindig munkában találták; azért ha csüggednének valaha, gondoljanak ő reá; ő élő példa, hogy ha nem siet,

nem is késik a gondviselés. Az a köny, mely e pillanatban arcán végig pereg, emberi gyöngeség jele is lehet, de hű kifejezése egyszermind a szeretetnek is, melyet lelkészársai iránt érez.

Kótai Lajos az egyházmegyei tanítók nevében búcsúzott a tanítók lelkes barátjától, s egyebek közt így szolt:

„Főt. püspök úr évtizedek óta példátlan szorgalmú munkása a prot. népoktatásnak s ezzel a hazai közművelődésnek; évtizedekre terjedő esperesi életében pedig egész lánczolatot képeznek azon tények, mik azt igazolják, hogy az alatta szolgáló tanítói karnak nemesak felügyelő esperese, hanem jóakaró tanácsadója, apja és barátja volt; ismertük és tiszteltük benne az igazságos egyházkormányzót, ki a szorgalmat, tehetséget örömmel jutalmazta; tiszteltük benne a kíméletes bírót, ki ha mulasztással, hanyagsággal találkozott, a törvény szigorát mindig kész volt szíve jószágával enyhíteni; és tiszteltük benne a jó hadvezért, ki nem kicsinyelve a közkatonát, a tanítóban, mint emberben az embert becsülte. Fogadja mindezekért a főt. püspök úr a tanítók leghálásabb köszönetét, kiknek nevében is őszintén kívánom, hogy az Isten, mint a tisztántúli egyházkerület legelső tanítóját, nagyon sokáig éltesse“.

Fölharsant erre ismét az éljenzés, mire a gyűlés — annak jelzése után, hogyan s kiknek a segédletével lett megtartva a szokásos évi egyházlátogatás — az esperesi jelentést, mely egész terjedelmében ki fog nyomatni a jegyzőkönyvben, felolvasottnak tekinté; b. e. Révész Bálint püspök és Csepelyi Miklós elhunyt tanácsbíró érdemeit jegyzőkönyvileg megörökíti, majd elhatározza, hogy az esperesre adandó szavazatok májushó 15-ig az egyházmegyei gondnokhoz Budapestre küldendők; míg pedig a választás eredménye ki nem tűnik, esperesi helyettesül Beczkes Józsefet kéri föl. A lelkészjelölő bizottságba rendes tagokul megválasztattak: Dr. Farkas Antal, Szarka Boldizsár és Tabajdi Lajos, póttagokul: Bartha Zsigmond, Szegedi Antal és Vályi Árpád. Az Illyés István halálával megüresedett főjegyzőségre a legtöbb szavazatot nyert Szarka Boldizsár, Tabajdi Lajos és Kalós Péter, a tanácsbírórá pedig: Bélteki Albert, Kalós Péter és Biki Károly között rendeltetett el újabb választás. A Csepelyi Miklós halálával megüresedett vil. tanácsbírórá szinte elrendeltetett a szavazás, míg az előbbi halálózással megüresedett egyházkerületi képviselőségre nagy lelkesedéssel s egyhangúlag Vályi Árpád lön elválasztva; ki is letevén a hivatalos esküt, szép beszéddel köszöni meg a benne helyezett bizalmat, s kijelenti, hogy ha csekély tehetséggel is, de erős törekvéssel igyekszik a benne vetett bizalomnak megfelelni. Érzi, hogy jóakaratóval az egyházmegye túlhalmozza s nem képes szavakat találni hálája kifejezéséül most, midőn mint képviselőt küldi az egyházkerületre. Ugy tanulta, hogy a protestantismus és szabadság eszméje elválhatlan egymástól; s mindaddig, míg ez így lesz, törhetlen híve lesz mindkettőnek; de ha nem úgy lenne, ha a protestantismus szabadságellenessé fajulna, kijelenti, hogy bár fájó, összetört szívvel — mert gyermeki szeretettel csügg prot. egyházán, vallásán — mégis a protestantismust hagyná ott és a szabadság zászlója alatt küzdene tovább lelke eszményeiért.

Szünni nem akaró lelkesedés zúgta az éljent a fiatal szónok ünnepies nyilatkozatára.

F. Varga Lajos.

(Vége köv.)

A n.-károlyi ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Jelzett egyházmegye N.-Károlyban f. áprilishó 21-én tartotta meg, szokatlan érdeklődés és népesség mellett, közgyűlését.

Segesváry József esperes, családja betegsége miatt jelen nem lehetvén, Kulin Imre világi elnök mellett az egyházi elnökséget Ujlaki Gábor főjegyző, — az ilyképen megürrült jegyzői hivatalt pedig Berey József töltötte be a gyűlés tartamára.

Az esperesi jelentés az egyházmegye anyagi és szellemi ügyeiben általánosságban haladást konstatál. — Egyetlenegy pontja nem találkozhatott helyesléssel, mely t. i. — azon sajnós körülmény folytán, hogy több lelkész „elkeseredett politikai pártharcot folytat”, többen pedig „politikai kluboknak adják oda aláírásul neveiket” (hírlapilag) — kimondandónak véli, hogy a közgyűlés lelkészekről a törvény (125. §.) szoros megtartását elvárja.

Ezen záradék, de meg általában az egész e tárgyra vonatkozó rész, nem kevés felháborodást keltett, melynek többen kifejezést adván, Szabó Gusztáv interpellációja elfogadtatott, s e szerint esperes úr felhívatik, hogy névszerint jelölje meg egyházmegyénkből azon lelkészeket, kiket a 125. §. ellen vétknek tart s a kiket a fentebbi vád illethet.

Az általánosságban nem, de egyesekre méltán tett esperesi felszólalásnak élet vette az a magasztalás, melyet a mostani kormányra pazarolt; kissé feltűnő volt ez a fordulat az esperesi jelentésben, s követválasztás előtt ha történik, valószínű, hogy több felszólalásnak veti meg alapját. Így is sokakban az a nézet támadhatott, hogy a politikai meggyőződés uralta és sugalmazta a jelentés e részét.

Felemlítésre méltó tárgyak voltak még a következők.

Egyházkerületi képviselők maradtak az eddigiek: Ujlaki Gábor egyházi főjegyző s Debreczeni István világi tanácsbíró; lelkészjelölő bizottság tagjai szintén az eddigiek: Gróf Degenfeld József, Ujlaki Gábor és Vityi Bertalan rendes, Lövey Pál, Földváry Sándor és Debreczeni István póttagok.

A tanácskozási szabályok elfogadásával az egyházmegyei gyűlések folyása rég óhajtott mederbe szorítottatik.

Hosszas vitát keltett a n.-károlyi egyház felebbezése az esperes azon rendelkezése ellen, melylyel Havas Gyula m.-szalkai helyettes lelkészt, a n.-károlyi káplán-tanítóságra ki-nevezte, visszaútasítva az egyház azon százados jogának jelen esetben való gyakorlását, hogy pályázathirdetés és választás által saját maga tölthesse be.

Mindenki elismerte az esperes úr jóindulatát, mivel egy érdemes és egyházmegyénkben 8 év óta működő segédlelkész hely nélkül hagyni nem akart, de viszont tekintélyes férfiak vitatták, hogy a nem annyira segédlelkészi, mint vallás-tanári és népiskolai tanítói állás betöltésénél az egyháznak eddig soha meg nem támadott jogát megligálni nem lehet, annyival inkább, mert a zsinati törvény 94. §-át, az esperesi intézkedés helyes voltának beigazolására, — az itteni régi gyakorlatot figyelembe véve, — nem tarthatták elég bizonyítéknak. 19 szavazattal 18 ellenében az esperes rendelkezése hatályon kívül helyeztetvén, a n.-károlyi egyház választhatási joga bízottatott.

Az államsegély kiosztása az eddigi gyakorlat alapján fog eszközöltetni. Márton-Keresztes ösztöndíjra Ujlaki Béla debreczeni 3. é. theologus vétetett fel. Daresy Bertalan mérki lel-

kész közpénztárnokká elválasztatván, feleskettetett. Rácz Elek ér-körtvélyesi s. lelkész bekebelezetett, Füzési Pál s. tanító nem. Megerősített a n.-eesedi egyház által bemutatott templom- s toronyépítési terv s a költség előteremtésére három évre megajánlott önkéntes adó (24,000 forint).

Elfogadtatott azon indítvány is, hogy a tanácsbírák száma 2 egyházi és 2 világi taggal szaporítottassék.

A m.-szalkai egyház kérelme folytán az ottani lelkészi özvegyre nézve kötelezővé tette, hogy miután az egyház tisztességes és kényelmes lakást ajánlott fel számára, engedje át a különben sem elég tágas, két család számára pedig épenséggel meg nem felelő papi lakást a beköltöző lelkésznek.

Bevett szokás szerint a gyűlést közebed követte.

Berey József.

Irodalom.

Előfizetési fölhívás.

Egyházzsertartástan (Liturgia) című művemre hirdetek előfizetési fölhívást.

Őszintén kimondom, mert az irodalmi plagium vádját egyáltalában nem szeretném fejemre háríttatni, hogy kiadandó művem jórésben van Oosterzee hírneves holland református theologiai tanár gyakorlati theologiai műve után készült. Az általam ismert külföldi református egyház tudományos gyakorlati theologiai írói közül ő az, ki minden tudósokdást, mély abstractiót mellőző, mégis szorosan tudományos alapon álló irányával, előadásmódjával eleitől fogva leginkább megnyerte tetszésemet, a kit követni mindig bátran merem, s a ki tanítványának teljes készséggel merem magamat nevezni. Ő utána dolgoztam tehát főként az elméleti kérdéseknél, de szorosan magyar ev. ref. egyházunk egyház- és alkotmányjogi kérdéseiben, megállapodott egyházi szokásaink rajzában, ezek méltatásában, bírálatában, vagyis az egészen gyakorlati dolgokban, mint ez egészen természetes, tőle függetlenül jártam el, úgy hogy, jó lélekkel mondhatom, egészen magyar szel-lemben írott Egyházzsertartástant adok tanítványaim s általában olvasóim kezébe.

Jelezni óhajtom azt is, hogy megjelenendő művemben nagy súlyt helyezek az egyes kultuszformák történeti alapjainak kimutatására, valamint arra is, hogy, a mivel közéletünkben annyiszor találkozunk, a miről annyit hallunk, megismerkedjenek művem tanulmányozói a római katolikus egyház kultuszának főbb gyakorlati kérdéseivel is. Hiszen örökigaz elv az, hogy ha magunkat jól meg akarjuk ismerni, előbb el-leseneinket kell jól megismernünk.

Kiadandó művem beosztása főbb vonásaiban következő lesz:

1. Bevezetés, melyben részletesen szólok az istenitiztelet történetéről s ebben a római katolikus miseáldozatról, valamint a liturgikai s a magyar ev. ref. ágendairodalomról.

2. Elméleti rész, melyben az általános vallásos, a keresztyén s az ev. reformált liturgikai alapelveket adom elő.

3. Gyakorlati rész, melyben a) a liturgiai kellékekről, tehát a liturgiai időről, helyről, nyelvről és öltözetről; b) a közönséges istenitizteletnél, a sákramentumok kiszolgáltatásánál s egyéb egyházi-vallásos cselekvények végezésénél tekintetbe veendő elméletről s gyakorlati szabályokról beszélek.

Természetesen ezen szakasz foglalja el Egyházszertartástanom legnagyobb részét, miután itt nemcsak az istenisztelet egyes elemeiről, nemcsak a sákramentumok kiszolgáltatásának módjáról, hanem a konfirmációról, a lelkészfölvatásról, az esketésről, az egyházkezelésről s a temetésről is részletesen kell beszélnem, átvevén tudományunk körébe sok olyan kérdést és tételt is, a mi, szorosán véve, az egyházjog körébe tartozik, pl. áttérés, törvényesítés, anyakönyvvezetés, de a melyek nélkül egy Liturgia, nézetem szerint, nagyon csonka lenne; c) végül a liturgiai személyiségre nézve állítok fel néhány elvi jelentőségű tételt.

Művem folyó évi június 4-re fog megjelenni, s a pünkösti ünnepe utáni napokon szétküldöm azt a tisztelt megrendelőknél. Előfizetési ára bérmentes küldéssel 1 frt leend.

Szíves bizalommal kérem a támogatást. Az előfizetési pénzeket májushó 25-ig kérem hozzám (Debreczen, Fűvészkert-utca 1079.) beküldeni.

Debreczen, 1892. április 30.

Csiky Lajos,

ev. ref. theologiai akadémiai tanár.

Vettük a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság kiadványaiból a „Protestáns Szemle“ negyedik évfolyamának 1-ső és 2-ik füzetét. Az első füzetnek tartalma, a melyet nagy sajnálatunkra mind ez ideig még bővebben nem jelezhattunk, a következő: 1. „A prot. pátens és a sajtó“, írta Ballagi Géza. Első közlemény. Már magában a cím mutatja, mennyire érdekfeszítő lehet a tartalom, főként a Ballagi Géza avatott tollából. 2. „A vallás lényege“ Dr. Horváth József pápai theol. tanártól. 3. Dr. Boróvszky Samu Polgári Mihály mezőtúri prédikátornak 1752. június 11-ikén tartott prédikációját s írójának szomorú sorsát ismerteti „Egy mult századi prédikáció“ cím alatt. A protestantismus és az akkori szólás-szabadság történetéhez igen érdekes adat. 4. Masnicius Tóbiás fogsága és kiszabadulása Krupec István pozsonyi theol. akad. m. tanártól. 5. Dr. Szlávik Mátyás terjedelmes ismertetést ad a „Verein für Reformationsgeschichte s az evang. Bund Németországban“ cím alatt. Könyvismertetés, s végül hazai és külföldi irodalmi szemle zárja be az értékes füzet. — A második füzetben Ballagi Géza folytatja és Dr. Horváth József befejezi az előbbi füzetben megjelent közleményt, ezeken kívül könyvismertetést és irodalmi szemlét nyújt e füzet. Ha csak időnk s még inkább terünk engedné, szeretnők, ha mindkét füzet gazdag tartalmával részletesebben is foglalkozhatnánk.

Nemzeti állam és népoktatás. Irta Szathmáry György. Napjainkban a nemzeti állam megszilárdítása és biztosításában az oktatásügyre és társadalomra váró sokágú feladatok emlegetése szinte felesleges. De ezen államiségunkat oly közletről érintő közmívelődési teendők eszközeinek mérlegelésében a figyelmes észlelő mégis annyi széthangzást tapasztal, s főleg a népnevelés állampolitikai és kulturális szerepének jelentőségét illetőleg oly eltérően ítélnék a közélet különböző tényezői: hogy ez irányban fölvilágosítólag közrehatni — nagyon is időszerű vállalkozás. A nemzeti aspirációknak a közmívelődés és kiválóképen népnevelés útján leendő teljesebb érvényesítését mozdítjuk tehát — felfogásunk szerint — elő akkor, midőn Szathmáry György jelenlegi miniszteri tanácsosnak képviselői és publicistai korából származó

dolgozatait és nyilatkozatait egy kötetben összegyűjtve, mívelt köreink rendelkezésére bocsátjuk. A dolgozatok túlnyomó részében első olvasásra szembeötlő vezéreszme gyanánt a népnevelésnek és kiváltképen a magyar nyelvű népoktatásnak nem egy oldalról kicsinyléssel találkozó fontossága domborul ki. És bármekkora tisztelettel adózunk is a magasabb tantézetek hivatásának; bármennyire elismerjük is, hogy a világhosszág, mint egyik jelesünk hangoztatá, felülről jő: a népmilliók rétegeibe azok útján az állami egységnek annyira kívánatos köztudata elhatolni soha nem fog s a közmívelődési és állampolitikai szempontból legveszélyeztetettebb nyelvhatárokra és nem magyar ajkú honpolgáraink tömkelegében a nemzeti állam postulatumainak intenzív fejlesztése legbiztosabban a népoktatás által eszközölhető. S hogy az alkotmányos újjáébredés időszakával rendszeresen szervezni kezdett népnevelés, s különösebben az állami, községi és más jellegű, de magyar tannyelvű népiskolák minő szolgálatot teljesítenek a magyar cultura terjesztésében, a magyar államiság érvényre juttatásában: azt e kötet számszerű adatai felettébb meggyőzően illusztrálják. Csakhogy ez erős fajszeretettel és széles látkörrel írt dolgozatok intő például szolgálhatnak arra nézve is, hogy az idáig elért nem közönséges sikerekkel eltelve, az alkotások lassítása, korlátozása felettébb korai volna s az állam mellett a társadalomra is a nagyfontosságú teendők hosszú sora igazában csak most, a kisednevelés törvényszerű életbe léptetésével s a magyar nyelv behatóbb és gyakorlatibb tanításával veszi kezdetét. A ki tehát a népnevelési intézmények fejlesztéséről, a közoktatási kormány ide vonatkozó tervszerű actiójának tovább fokozásától várható társadalmi és culturalis előnyökről, a közegészségügynek épen a tiszta magyarság góczpontjain, fajunk izmosodása és számbeli terjeszkedése érdekében mielőbbi orvoslást igénylő elhagyatottságáról, a kormány által legutóbb a nemzetiségi területeken foganatba vett magyar telepítés szükségességéről és ethnographiai jelentőségéről behatóbban tájékozódni óhajt, az mindenestre haszonnal forgathatja e könyvet, melytől nemcsak eszmei tájékozódást, de nemes tettekhez vezető impulsust meríthetnek mindazok, kik az itt szóban forgó kérdésekről elmélkedni s a nemzeti állam előfeltételeiért tenni és áldozni hivatva vannak. A több mint 260 oldalra terjedő mű ára 2 forint. Budapest, Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) császári és királyi udvari könyvkereskedő és kiadóhivatalába. Andrassy-út 21. sz. a.

Ugyancsak Lampel Róbertnél jelentek meg. Rendszeres magyar nyelvtan. Deme Károly, a ki a polgári és középiskolák alsóbb osztályai számára már egy igen hasznavehető magyar grammatikát írt, most előttünk levő munkájával a III. osztálynak tesz szolgálatot. Kötő módszerrel tárgyalja a hangtant, szótant és alaktant, s végül a verstant is, folyton a példákat bocsátva előre és azokból lediktálva a szabályt. — Nagyon helyesnek tartjuk, hogy olvasmányok tekintetében nem szorítkozik az irodalmi nyelvre, hanem a tájszólásokból is egész hosszú mutatványokat ad. A „feladatok“ is kiváló paedagogiai tapintattal vannak összeállítva, valamint dícséretet érdemel a verstan rövid és mégis igen világos előadása. Ára 50 kr. — Ásványtan. Dr. Sztéryni Hugó, az ismert szakíró, legújabbán ismét becses tankönyvvel lépett a nyilvánosság elé. Egy, a polgári iskolák számára való ásványtant írt, mely tárgyat oly élénken, annyira gyakorlati szellemben adja elő, hogy a tanulók valóban kedvvel fogják forgatni.

Emeli a könyv értékét az a 67, kivétel nélkül kifogástalan illusztráció is, mely a szövegbe van illesztve. A szép nyomású, csinos könyv ára 60 kr. — N é m e t n y e l v t a n o k. A német nyelv megtanulására való grammatikusok közül egy sem tett szert akkora elterjedtségre, mint a Ney Ferencz-féle, melyből már tizenhat kiadás fogyott el. Az előttünk levő tizenhetedik kiadás teljesen át van dolgozva; az előadás módszere — az Ollendorf-féle — nem változott ugyan, hanem a szabályok formulázása sokkal szabatosabb, a példatár is sokkal gazdagabb lett. Czélszerű javításnak véljük azt is, hogy a könyv helyesírása szoroson alkalmazkodik az osztrák iskolákban érvényes szabályokhoz, úgy hogy mostani alakjában a nyelvtan bizonyára még jobban el fog terjedni, mint eddig. Ára csak 1 frt. A ki ennél is rövidebb tankönyvből akarja a német nyelvet megtanulni, annak nagyon ajánlhatjuk Ahn-Erényi „Gyakorlati tanfolyamát a német nyelv gyors, alapos és könnyű megtanulására”. E kitűnő művecske, melyet különben felső nép- és polgári iskolákban is sikerrel használhatnak, immár hetedik kiadásban jelent meg, a mi eléggé tanúskodik használhatósága mellett. Ára 60 kr.

Különfélék.

Egyetemes konvent. A konventi elnökség az ez évi konvent megtartásának idejét f. évi május 23-ikára tűzte ki. A tárgyalások, mint rendesen, a pesti ref. főgymnasium nagytermében fognak végbemenni. A közalap végrehajtó-bizottsága májushó 4-ikére van egybehíva.

Egyházmegyei közgyűlések. A n.-szalontai egyházmegye f. hó 21-én N.-Szalontán, a n.-bányai egyházmegye ugyancsak f. hó 21. és 22. napjain Száraz-Berken, a debreczeni egyházmegye pedig szokott helyén Debreczenben f. hó 28-án tartá tavaszi közgyűlését. Közelebb részletes tudósítást hozunk ezen gyűlésekről.

A n.-károlyi egyházmegyéből. Kincses István f. hó 22-én távozván N.-Károlyból, hol segédlelkészkedett, — Máté-Szal-kára, ev. ref. lelkési állása elfoglalására, előző este tisztelői s barátai, mintegy 50-en, búcsú-estélyt rendeztek tiszteletére. Jellemző, hogy az első toasztot egy r. kath. pap és gymn. tanár mondotta. Hiszszük és reméljük, hogy új otthonában is épen oly önzetlen szeretet fogja környezni, mint a milyennel eddig dicsekedhetett.

Egy lelkészcsalád gyásza. Súlyos csapások érték mostanában a n.-károlyi egyházmegye esperesét, Segesvári József kántor-jánosii lelkész urat. Őt, — testi és lelki szép tulajdonokkal felruházott fia közül a legkisebb e hó 26-án a szülei háznál költözött el angyaltársai közé; egy 10 éves fiát pedig, ki édes atyja nevét viselte, e hó 13-án Budán adták át kesergő szülei az enyészetnek. Béke lengjen az elhunyt kedves gyermekek porai fölött! A vigasztalásnak Istene adjon erőt és vigasztalást a bánatban megtört szülei szíveknek!

Szerk. posta. F. V. L. Majtis. A búcsúkölteményt jövő számban okvetetlenül kiadom.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

A nagykárolyi ev. ref. egyház segédlelkész-tanítói állomására pályázat nyitattik.

Évi fizetés: 1. 450 frt készpénz az egyház pénztárából, évnegyedenként utólagosan fizetve. 2. 7 ster kemény tűzi fa beszállítva. 3. Halott kikísérésért 1 frt, síri beszéddel 2 frt. 4. Két szobából álló lakás és fás kamara.

Köteleesség: A IV., V. és VI-ik elemi fi osztályt tanterv szerint pontosan vezetni, minden lelkészi teendőket — mint segédlelkész — a rendes lelkész felkérése és útastítása folytán végezni, és ha a rendes lelkész átengedi, az idegen tanintézetekben — az eddig fizetni szokott tandíjért — a vallást tanítani.

Az okmányokkal ellátott pályázati kérvények május hó 11-éig az ev. ref. egyháztanács elnökségéhez küldendők s a megválasztott állomását azonnal tartozik elfoglalni.

Nagy Károly, 1892. április 28.

1—2

Asztalos György,
ev. ref. lelkész, egyháztanácsi elnök.

Legalkalmasabb

Confirmatiói ajándék.

Most jelent meg!

Az én imáim.

Imák és elmélkedések protestáns gyermekek, serdülő lányok és ifjú hölgyek számára.

Irta

Br. Barkóczy-Dömök Antonia.

Ára fűzve 1 frt. Vácon kötésben 1 frt 50 kr. Fekete bőr kötésben 2 frt. Chagrin bőr kötésben kapocsossal 2 frt 60 kr. Diszesebb kötések 3 frttól 5 frtig.

Ajánlom e tartalmilag igazán szép és szívhez szóló imakönyvet az igen t. lelkész urak pártfogásába. Nem kiméltem semmi költséget, hogy a könyv külső kiállítása is összhangban legyen annak tartalmával. — 10 egyszerre megküldött példányra egy tiszteletpéldányt adok.

Tisztelettel

1—3

Kókai Lajos,

Budapest, IV., Károly-uteza 1. sz.